

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

УДК 339.543(477)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15623433>

ПІТЮЛИЧ М. М.

ТИМЧАК М. В.

МІНКОВИЧ В. Т.

Митні органи України: завдання та структура управління

Предметом дослідження є митні органи України.

Метою дослідження є визначити завдання та структуру митних органів України.

Методи дослідження. У статті використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті досліджено митні органи України, визначено їх завдання та структуру управління. Охарактеризовано структуру Держмитслужби. Доведено, що ефективність роботи митних органів має прямий вплив на наповнення державного бюджету.

Висновки. Митні органи України відіграють важливу роль у забезпеченні економічної безпеки держави, регулюванні зовнішньоекономічної діяльності та наповненні державного бюджету. Їхні основні завдання включають: митний контроль та оформлення товарів, боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил, справляння митних платежів та ведення митної статистики. Структура управління митною службою України є дворівневою. Центральним органом є Державна митна служба України, яка здійснює керівництво та координацію діяльності митниць. На регіональному рівні діють митниці, що безпосередньо здійснюють митний контроль та оформлення у визначених зонах діяльності. Митниці можуть мати у своєму складі митні пости та інші структурні підрозділи. Ефективне функціонування митних органів є важливим фактором для розвитку економіки України, забезпечення захисту національних інтересів та інтеграції у світову торговельну систему.

Ключові слова: митні органи, митниця, митні платежі, митний контроль, митне законодавство, митна статистика, контрабанда, митна політика, митна справа, процедури.

PITYULYCH M. M.

TYMCHAK M. V.

MINKOVYCH V. T.

Customs authorities of Ukraine: tasks and management structure

The subject of the study is the customs authorities of Ukraine.

The purpose of the study is to determine the tasks and structure of the customs authorities of Ukraine.

Research methods. The article uses the dialectical method of scientific knowledge, the method of analysis and synthesis, the comparative method, and the method of data generalization.

Results of the work. The article studies the customs authorities of Ukraine, determines their tasks and management structure. The structure of the State Customs Service is characterized. It is proven that the efficiency of the work of customs authorities has a direct impact on the filling of the state budget.

Conclusions. The customs authorities of Ukraine play an important role in ensuring the economic security of the state, regulating foreign economic activity and filling the state budget. Their main tasks include: customs control and clearance of goods, combating smuggling and violations of customs rules, collecting customs payments and maintaining customs statistics. The management structure of the customs service of Ukraine is two-level. The central body is the State Customs Service of Ukraine, which manages and coordinates the activities of customs offices. At the regional level, customs offices operate, which directly carry out customs control and clearance in certain areas of activity. Customs offices may include customs posts and other structural units. The effective functioning of customs authorities is an important factor for the development of the economy of Ukraine, ensuring the protection of national interests and integration into the world trading system.

Keywords: customs authorities, customs, customs payments, customs control, customs legislation, customs statistics, smuggling, customs policy, customs, procedures.

Постановка проблеми. Митні органи України – це централізована система, що забезпечує реалізацію державної митної політики. Їх основне завдання – захист економічних інтересів держави, контроль за переміщенням товарів через митний кордон, а також стягнення митних платежів. Структура управління включає центральний апарат Державної митної служби України (Держмитслужби), регіональні митниці та митні пости. Держмитслужба визначає стратегію та координує роботу всіх підрозділів. Регіональні митниці відповідають за митне оформлення та контроль в окремих областях. Митні пости здійснюють безпосереднє оформлення вантажів на кордоні та внутрішніх митницях. Основними завданнями митних органів є: забезпечення надходжень до державного бюджету, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, сприяння міжнародній торгівлі та захист прав інтелектуальної власності. Ефективна робота митних органів є важливою для економічної безпеки та розвитку України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях проблематики митних органів України значний внесок зробили такі науковці, як Ю.М. Афанасенко, який досліджував питання митної політики та адміністрування, І.Г. Бережнюк, що вивчав правові аспекти митної справи, та О.М. Копиленко, який аналізував організаційно-управлінські засади діяльності митних органів. Їхні праці стали основою для

подальшого розвитку митного законодавства та удосконалення діяльності митної служби України.

Мета статті – визначити завдання та структуру митних органів України.

Виклад основного матеріалу. Митні органи України – це державні органи виконавчої влади, які забезпечують реалізацію державної митної політики, захист економічних інтересів держави, а також дотримання законодавства України з питань митної справи.

Основні завдання митних органів України:

Забезпечення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України. Це є перевірка документів, огляд товарів, нарахування та стягнення митних платежів, а також контроль за дотриманням встановлених правил та процедур.

Забезпечення справляння митних платежів, таких як мито, акцизний податок, податок на додану вартість та інші збори, встановлені законодавством України.

Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил. Митні органи виявляють, попереджають, припиняють та розслідують правопорушення у сфері митної справи.

Захист економічних інтересів України. Це передбачає протидію недобросовісній конкуренції, ухиленню від сплати податків, незаконному переміщенню товарів, що завдають шкоди економіці країни.

Забезпечення виконання міжнародних договорів України з питань митної справи. Митні органи беруть участь у міжнародному співробітництві з метою гармонізації митних процедур, боротьби з контрабандою та іншими порушеннями.

Ведення митної статистики. Митні органи збирають, обробляють та аналізують інформацію про переміщення товарів через митний кордон України, що дозволяє оцінювати ефективність митної політики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Сприяння зовнішньоекономічній діяльності. Митні органи створюють сприятливі умови для здійснення міжнародної торгівлі, спрощують митні процедури та надають консультаційну допомогу суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності.

Структура управління митними органами України:

Відповідно до законодавства України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну митну політику, є Державна митна служба України (Держмитслужба).

Структура Держмитслужби може включати:

Центральний апарат Держмитслужби: здійснює керівництво та координацію діяльності митних органів, розробляє нормативно-правові акти з питань митної справи, забезпечує міжнародне співробітництво та інші функції.

Митниці: безпосередньо здійснюють митний контроль та митне оформлення товарів і транспортних засобів у зоні своєї діяльності. Вони поділяються за територіальним принципом (наприклад, регіональні митниці, митниці аеропортів, морських портів, залізничних станцій тощо).

Спеціалізовані митні органи: створюються для виконання окремих функцій, таких як боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, експертиза товарів, інформаційно-аналітична підтримка.

Навчальні заклади: здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації працівників митних органів.

Організаційна структура митних органів може змінюватися з метою оптимізації їх діяльності та підвищення ефективності виконання покладених завдань. Інформацію про актуальну структуру Держмитслужби України необхідно перевіряти на офіційному сайті цієї установи.

Цей огляд дає загальне уявлення про завдання та структуру управління митними органами України. Для отримання детальної інформації ре-

комендується звертатися до офіційних джерел та нормативно-правових актів.

Варто підкреслити, що ефективність роботи митних органів має прямий вплив на наповнення державного бюджету. Своєчасне та повне стягнення митних платежів забезпечує фінансування важливих соціальних програм та інфраструктурних проектів. Тому, оптимізація процесів митного оформлення, впровадження сучасних інформаційних технологій та підвищення кваліфікації працівників є пріоритетними завданнями для Держмитслужби.

Ефективність роботи митних органів має прямий і значний вплив на наповнення державного бюджету. Це пояснюється наступним:

- митні платежі: митні органи відповідають за збір мит, податків та інших платежів з товарів, що перетинають кордон. Ці платежі становлять значну частину доходів державного бюджету;

- боротьба з контрабандою: ефективна боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил дає можливість запобігти ухиленню від сплати митних платежів та збільшити надходження до бюджету;

- сприяння міжнародній торгівлі: чим швидше та простіше митні процедури, тим більше компаній зможуть здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, що призводить до збільшення обсягів імпорту та експорту, і, відповідно, митних надходжень;

- захист внутрішнього ринку: митні органи захищають внутрішній ринок від неякісної та небезпечної продукції, що сприяє розвитку вітчизняного виробництва та збільшенню податкових надходжень від нього.

Митні органи також відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки держави. Вони здійснюють контроль за переміщенням зброї, наркотичних речовин, культурних цінностей та інших предметів, заборонених до ввезення або вивезення з України. Ефективна боротьба з контрабандою цих предметів сприяє зміцненню національної безпеки та захисту суспільства.

У контексті євроінтеграції України, митні органи відіграють важливу роль у гармонізації митного законодавства та процедур з нормами Європейського Союзу. Це передбачає спрощення митних формальностей, зменшення часу митного оформлення, впровадження електронного декларування та обмін інформацією з митними службами країн-членів ЄС.

Підвищення прозорості та відкритості діяльності митних органів є важливим фактором для зміцнення довіри суспільства та бізнесу. Забезпечення доступу до інформації про митні правила та процедури, запровадження механізмів зворотного зв'язку з платниками податків та боротьба з корупцією сприяють створенню сприятливого клімату для зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки

Митні органи України відіграють важливу роль у забезпеченні економічної безпеки держави, регулюванні зовнішньоекономічної діяльності та наповненні державного бюджету. Їхні основні завдання включають: митний контроль та оформлення товарів, боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил, справляння митних платежів та ведення митної статистики. Структура управління митною службою України є дворівневою. Центральним органом є Державна митна служба України, яка здійснює керівництво та координацію діяльності митниць. На регіональному рівні діють митниці, що безпосередньо здійснюють митний контроль та оформлення у визначених зонах діяльності. Митниці можуть мати у своєму складі митні пости та інші структурні підрозділи. Ефективне функціонування митних органів є важливим фактором для розвитку економіки України, забезпечення захисту національних інтересів та інтеграції у світову торговельну систему.

Список використаних джерел:

1. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Лазур С. П., Важинський Ф. А. Міжнародна економіка в таблицях, схемах, формулах, задачах і прикладах: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННБК «АТБ», 2019. 258 с.
2. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Індус К. П. Міжнародні фінанси і фінансовий менеджмент в задачах та прикладах: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННБК «АТБ», 2020. 161 с.
3. Гребельник О. П. Основи митної справи: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 600 с.
4. Дудчак В. І., Мартинюк О. В. Митна справа: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2002. 310 с.
5. Колодійчук А. В. Інноваційний розвиток промисловості: завдання управління при врахуванні умов недосконалої конкуренції: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2015. 324 с.
6. Колодійчук А. В., Гуштан Т. В., Молнар О. С., Василюха Н. В., Чобаль Л. Ю. Міжнародні перевезення в

міжнародній економіці: підручник. Львів: Вид-во ННБК «АТБ», 2021. 189 с.

7. Найденко О. Є., Резнікова Є. С. Боротьба з контрабандою як один із методів забезпечення митної безпеки держави. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 172–176.

8. Основи митної справи: навчальний посібник / ред. В. П. Пашко. К.: Знання, 2002. 319 с.

9. Пашко П. В. Реалізація функцій митної політики України в умовах глобалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 4. С. 6–8.

10. Філатов В. В. Напрямки сучасної митної політики України. *Митна справа*. 2009. № 4(64). С. 25–26.

References:

1. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., Lazur, S. P., & Vazhynskyy, F. A. (2019). *Mizhnarodna ekonomika v tablyttsyakh, skhemakh, formulakh, zadachakh i prykladakh* [International Economics in Tables, Schemes, Formulas, Problems and Examples]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].
2. Havrylko, P. P., Kolodiychuk, A. V., Vazhynskyy, F. A., & Indus, K. P. (2020). *Mizhnarodni finansy i finansovyy menedzhment v zadachakh ta prykladakh* [International finance and financial management in problems and examples]: Textbook. Lviv: ATB Publishing. [in Ukrainian].
3. Hrebelynyk, O. P. (2003). *Osnovy mytnoyi spravy* [Fundamentals of Customs]: Textbook. Kyiv: Center for Educational Literature. [in Ukrainian].
4. Dudchak, V. I., & Martynyuk, O. V. (2002). *Mytna sprava* [Customs]: Textbook. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
5. Kolodiychuk, A. V. (2015). *Innovatsiynyy rozvytok promyslovosti: zavdannya upravlinnya pry vrakhuvanni umov nedoskonaloyi konkurentsii* [Innovative development of industry: the tasks of management taking into account the conditions of imperfect competition]. Lviv: League Press. [in Ukrainian].
6. Kolodiychuk, A. V., Hushtan, T. V., Molnar, O. S., Vasylykha, N. V., & Chobal, L. Yu. (2021). *Mizhnarodni perevezennya v mizhnarodniy ekonomitsi* [International transportation in the international economy]: Textbook. Lviv: ATB Publishing [in Ukrainian].
7. Naydenko, O. Ye., & Ryznikova, Ye. S. [2019]. *Borot'ba z kontrabandoyu yak odyin iz metodiv zabezpechennya mytnoyi bezpeky derzhavy* [Combating smuggling as one of the methods of ensuring the customs security of the state]. *Modern Economics*, 17, 172–176. [in Ukrainian].
8. Pashko, V. P. (Ed.). *Osnovy mytnoyi spravy* [Fundamentals of Customs]: Textbook. Kyiv: Znannya. [in Ukrainian].

9. Pashko, P. V. (2009). Realizatsiya funktsiy mytnoyi polityky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi [Implementation of the functions of customs policy of Ukraine in the context of globalization]. Visnyk KNUTEU – Bulletin of KNUTEU, 4, 6–8. [in Ukrainian].

10. Filatov, V. V. (2009). Napryamky suchasnoyi mytnoyi polityky Ukrainy [Directions of modern customs policy of Ukraine]. Mytna sprava – Customs Affairs, 4(64), 25–26. [in Ukrainian].

Дані про авторів

Пітюлич Михайло Михайлович,

член-кореспондент НАН України, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «Ужгородський національний університет», директор Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

Тимчак Мар'яна Володимирівна,

к. е. н, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

Мінкович Вікторія Тарасівна,

старший викладач кафедри фінансів і банківської справи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

Data about the authors

Mykhailo Pitiulych,

Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Dr.Sci. of Economics, Professor, Head of the Department of Finance and Banking of the Uzhgorod National University, Director of the Transcarpathian Regional Center for Socio-Economic and Humanitarian Research of the NAS of Ukraine
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

Mariana Tymchak,

Ph.D. of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Banking of the Uzhgorod National University
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

Viktoriia Minkovych,

Senior Lecturer of the Department of Finance and Banking of the Uzhgorod National University
e-mail: pitjuluch0311@gmail.com

УДК 336.711

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15623505>

ХОДЖАЯН А. О.

ОБУХОВ І. Є.

Ефект перенесення процентних ставок в Україні: перспективи розвитку трансмісійних каналів

Актуальність дослідження. Монетарна політика є одним із ключових інструментів державного регулювання економіки, і в умовах глобальних викликів, зокрема нестабільності фінансових ринків та посилення геополітичної напруженості, дослідження механізмів впливу монетарної політики на реальні макроекономічні показники набуває особливої актуальності. Важливість теми підкреслюється також трансформацією монетарного середовища України, яке зазнає значних змін під впливом воєнних дій, та необхідністю адаптації монетарної політики до нових викликів. Дослідження трансмісійного механізму є необхідним для розуміння динаміки грошового ринку та пошуку оптимальних стратегій його регулювання.

Об'єктом дослідження є трансмісійний механізм монетарної політики.

Метою роботи є аналіз трансмісійного механізму монетарної політики та оцінка його стану в Україні на основі дослідження ефекту перенесення процентних ставок.

Методи дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, порівняльного аналізу, а також спеціальні методи економічного дослідження: економіко-математичне моделювання, регресійний аналіз – авторегресійні моделі з розподіленими лагами (ARDL).

Практичними результатами дослідження є емпірична оцінка ефекту перенесення процентних ставок, яка дає важливі свідчення про стан механізму монетарної трансмісії в Україні.

Галузь застосування результатів: розробка державної монетарної політики.

Висновки. Монетарна трансмісія ускладнена в Україні через виняткові виклики, з якими зіткну-